

NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN
NOVEMBER 2009

LATYN TWEEDE ADDISIONELE TAAL: VRAESTEL I

Tyd: 2½ uur

200 punte

LEES ASSEBLIEF DIE VOLGENDE INSTRUKSIES NOUKEURIG DEUR

1. Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye en 'n Antwoordblad van een bladsy.
 2. Lees die vrae noukeurig deur.
 3. Beantwoord AL die vrae in Afdeling A en EEN vraag uit Afdeling B.
 4. Nommer jou antwoorde presies soos die vrae genommer is.
 5. Antwoorde moet volgens die instruksies op die Antwoordblad geskryf word.
 6. Lewer asseblief jou Antwoordblad saam met jou Antwoordboek in. Vul asseblief jou eksamennommer op die Antwoordblad in.
 7. Dit is in jou eie belang om leesbaar te skryf en jou werk netjies aan te bied.
-

AFDELING A VOORGESKREWE WERKE**VRAAG 1****C. PLINIUS PATERNO SUO S.**

confecerunt me infirmitates meorum, mortes etiam, et quidem iuvenum. solacia
duo nequaquam paria tanto dolori, solacia tamen: unum facilitas manumittendi;
videor enim non omnino immaturos perdidisse, quos liberos perdididi.

sed quamquam his solaciis adquiescam, debilitor et frangor eadem illa
humanitate quae me ut hoc ipsum permitterem induxit. nec ignoro alios 5
eiusmodi casus nihil amplius vocare quam damnum eoque sibi magnos
homines et sapientes videri. qui an magni sapientesque sint nescio, homines
non sunt. hominis est enim adfici dolore, sentire, resistere tamen et solacia
admittere, non solaciis non egere.

verum de his plura fortasse quam debui, sed pauciora quam volui. 10

[Plinius, *Epistulae VIII*, 16]

- 1.1 Vertaal bostaande uittreksel in Afrikaans, met inbegrip van die opskrif. (30)
- 1.2 Watter werkwoord word in die opskrif verstaan? (1)
- 1.3 Stel 'n rede voor waarom Plinius sy brief met die werkwoord '*confecerunt*' begin. (2)
- 1.4 Verduidelik kortliks TWEE maniere waarop 'n slaaf vrygestel kon word. (4)
- 1.5 Watter ander voorreg laat Plinius toe wat 'n mate van troos bied in sy behandeling van slawe? (2)
- 1.6 Gee Plinius enige aanduiding dat hy slawerny as moreel verkeerd beskou? Regverdig jou antwoord. (4)

43 punte

VRAAG 2

vocat ad cenam deinde ipse praetorem; exponit suas copias omnis, multum argentum, non pauca etiam pocula ex auro, quae, ut mos est regius et maxime in Syria, gemmis erant distincta clarissimis. erat etiam vas vinarium, ex una gemma pergrandi trulla excavata manubrio aureo. iste unum quodque vas in manus sumere, laudare, mirari. rex gaudere praetori populi Romani satis iucundum et gratum illud esse convivium. posteaquam inde discessum est, cogitare nihil iste aliud, quod ipsa res declaravit, nisi quem ad modum regem ex provincia spoliatum expilatumque dimitteret. mittit rogatum vasa ea, quae pulcherrima apud eum viderat; ait se suis caelatoribus velle ostendere. rex, qui illum non nosset, sine ulla suspicione libentissime dedit.

[Cicero, *In Verrem* iv, 62]

- 2.1 Vertaal bostaande uittreksel in Afrikaans. (30)
- 2.2 Waarom het Antiochus vir Verres vir ete genooi? (4)
- 2.3 Cicero maak 'n duidelike onderskeid tussen sy gebruik van die aanwysende voornaamwoorde 'iste' (reëls 4 en 7) en 'illud'/'illum' (reëls 6 en 10). Verduidelik dit volledig. (2)
- 2.4 Hoe word Antiochus in hierdie uittreksel deur Cicero uitgebeeld? (4)
- 2.5
- 2.5.1 Watter besitting van Antiochus los Cicero doelbewus tot die laaste in sy toespraak teen Verres? (1)
- 2.5.2 Verduidelik sy motief hiervoor. (3)

44 punte

VRAAG 3

portitor has horrendus aquas et flumina servat
 terribili squalore Charon, cui plurima mento
 canities inculta iacet

Cerberus haec ingens latratu regna trifauci
 personat adverso recubans immanis in antro. 5

cui vates horrere videns iam colla colubris
 melle soporatum et medicatis frugibus offam
 obicit. Ille fame rabida tria guttera pandens
 corripit obiectam, atque immania terga resolvit
 fusus humi totoque ingens extenditur antro. 10
 occupat Aeneas aditum custode sepulto
 evaditque celer ripam inremeabilis undae.

[Vergilius, *Aeneis* Boek VI, 298 – 300; 417 – 425]

- 3.1 Vertaal bostaande uittreksel in Afrikaans. (20)
- 3.2
- 3.2.1 Wat het Charon en Cerberus in gemeen? (1)
- 3.2.2 Wat is hul onderskeie rolle? (3)
- 3.3 Verduidelik hoe Aeneas daarin geslaag het om by die volgende verby te kom:
- 3.3.1 Charon (2)
- 3.3.2 Cerberus (1)
- 3.4 Verduidelik hoe die versmaat van reël 4 die betekenis daarvan versterk:
- |C̄erb̄er̄us| h̄aec īngens l̄atratu| regn̄a tr̄ifauči| (2)
- 3.5 Verduidelik die volle omvang van betekenis met Vergilius se keuse van die woord 'inremeabilis' volledig. (4)
- 3.6 Skandeer reëls 7 en 10, merk enige elisies wat voorkom en merk die kwantiteite (lengte van lettergrepe), die versvoete en belangrikste *caesura* in elke reël.
Doen hierdie vraag asseblief op die afsonderlike Antwoordblad wat voorsien word en plaas dit voor in jou Antwoordboek. (5)

38 punte

VRAAG 4

..... nobis properantibus obstat
unda prior, magno populus premit agmine lumbos
qui sequitur; ferit hic cubito, ferit assere duro
alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
pinguia crura luto, planta mox undique magna 5
calcor, et in digito clavus mihi militis haeret.
scinduntur tunicae sartae modo, longa coruscat
serraco veniente abies, atque altera pinum
plaustra vehunt; nutant alte populoque minantur.
nam si procubuit qui saxa Ligustica portat 10
axis et eversum fudit super agmina montem,
quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
invenit?

[Juvenalis, Satires III, 243 – 248; 254 – 260]

- 4.1 Vertaal bostaande uittreksel in Afrikaans. (20)
- 4.2 Juvenalis se taalgebruik (woordkeuse) in reëls 1 – 6 het 'n militêre assosiasie.
 - 4.2.1 Soek twee sodanige voorbeelde in die uittreksel. (2)
 - 4.2.2 Gee 'n rede vir Juvenalis se keuse van hierdie woorde. (2)
 - 4.2.3 Het die gebruik daarvan 'n humoristiese effek? Regverdig jou antwoord. (3)
- 4.3 Toon hoe Juvenalis se beskrywing van die armes in reëls 7 – 13 ons simpatie wek. (3)
- 4.4 Skandeer reëls 4 en 8, merk enige elisies wat voorkom en merk die kwantiteite (lengte van lettergrepe), en toon die versvoete en belangrikste *caesura* in elke reël.
Doen hierdie vraag asseblief op die afsonderlike Antwoordblad wat voorsien word en plaas dit voor in jou Antwoordboek. (5)

35 punto

AFDELING B**Beantwoord asseblief****ÓF****VRAAG 5****GRAMMATIKALE EN SINTAKTIESE GEBRUIK****ÓF****VRAAG 6****SINNE VIR VERTALING IN LATYN****VRAAG 5****GRAMMATIKALE EN SINTAKTIESE GEBRUIK****Lees elke stuk en beantwoord die vrae wat volg.****Let wel: Elke groep vrae hou verband met die uittreksel wat onmiddellik voor die groep vrae verskyn.**

confecerunt me infirmitates meorum, mortes etiam, et quidem iuvenum. solacia
 duo nequaquam paria tanto dolori, solacia tamen: **unum** facilitas **manumittendi**;
 videor enim non omnino immaturos perdidisse, quos liberos perdididi.
 sed quamquam his solaciis adquiescam, debilitor et frangor eadem illa
 humanitate quae me ut hoc ipsum **permitterem** induxit. nec ignoro alios 5
 eiusmodi casus nihil amplius vocare **quam damnum** eoque sibi magnos
 homines et sapientes videri. qui an magni sapientesque **sint** nescio, homines
 non sunt. hominis est enim adfici dolore, sentire, resistere tamen et solacia
 admittere, non solaciis non egere.
 verum de his plura fortasse quam debui, sed pauciora quam volui. 10

- 5.1 Van watter konstruksie is die woord '*manumittendi*' (reël 2) 'n voorbeeld? (1)
- 5.2 Verklaar die geslag van '*unum*' (reël 2). (1)
- 5.3 Meld die tyd en modus en verklaar die modus van:
 - 5.3.1 *permitterem* (reël 5). (2)
 - 5.3.2 *sint* (reël 7). (2)
- 5.4 Soek in die uittreksel 'n voorbeeld van die infinitief wat gebruik word:
 - 5.4.1 as 'n Modale (of Prolatiewe) Infinitief, d.w.s. komplement van die werkwoord 'om te wees'. (1)
 - 5.4.2 in 'n Indirekte Stelling. (1)
- 5.5 Gee 'n alternatiewe Latynse vorm vir '*quam damnum*' (reël 6). (1)

vocat ad cenam deinde ipse praetorem; exponit suas copias omnis, multum argentum, non pauca etiam pocula ex auro, quae, ut mos est regius et maxime in Syria, gemmis erant distincta clarissimis. erat etiam vas vinarium, ex una gemma pergrandi **trulla** excavata **manubrio aureo**. iste unum quodque vas in manus sumere, laudare, mirari. rex gaudere praetori populi Romani satis 5 iucundum et gratum illud esse convivium. posteaquam inde discessum est, cogitare nihil iste aliud, quod ipsa res declaravit, nisi quem ad modum regem ex provincia spoliatum expilatumque dimitteret. mittit **rogatum** vasa ea, quae pulcherrima apud eum viderat; ait se **suis caelatoribus** velle ostendere. rex, qui illum non **nosset**, sine ulla suspicione libentissime dedit. 10

5.6 Noem en verklaar die naamvalle van elk van die volgende:

- 5.6.1 trulla (reël 4) (2)
- 5.6.2 manubrio aureo (reël 4) (2)
- 5.6.3 suis caelatoribus (reël 9) (2)

5.7

- 5.7.1 Wat is die grammatiese term vir die gebruik van die infinitiewe in reël 5? (1)
- 5.7.2 Waarom het Cicero, die skrywer, die infinitiewe op hierdie manier gebruik? (2)

5.8 Lewer volledig kommentaar op die vorm '*rogatum*' (reël 8). (2)

5.9

- 5.9.1 Wat is die volledige vorm van die werkwoord '*nosset*' (reël 10)? (1)
- 5.9.2 Noem die tyd en modus daarvan en verklaar die modus. (2)

portitor has horrendus aquas et flumina servat
terribili squalore Charon, **cui** plurima mento
 canities inculta iacet

Cerberus haec ingens latratu regna trifauci
 personat adverso recubans immanis in antro. 5

cui vates horrere videns iam colla colubris
 melle soporatum et medicatis frugibus offam
 obicit. Ille fame rabida tria guttera pandens
 corripit obiectam, atque immania terga resolvit
 fusus **humi** totoque ingens extenditur antro. 10
 occupat Aeneas aditum custode sepulto
 evaditque celer ripam **inremeabilis undae**.

5.10 Noem en verklaar die naamval van elk van die volgende:

5.10.1 **terribili squalore** (reël 2) (2)

5.10.2 **cui** (reël 2) (2)

5.10.3 **humi** (reël 10) (2)

5.10.4 **inremeabilis undae** (reël 12) (2)

5.11 Soek in die uittreksel 'n voorbeeld van:

5.11.1 'n Onvoltooide (Teenwoordige) Deelwoord. (1)

5.11.2 'n Voltooide (Verlede) Deelwoord. (1)

5.11.3 'n Ablatief Absoluut-konstruksie. (1)

.....nobis properantibus obstat
 unda prior, magno populus premit **agmine** lumbos
 qui sequitur; ferit hic cubito, ferit assere duro
 alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
 pingua crura luto, planta mox undique magna 5
 calcor, et in digito clavus **mihi** militis haeret.
 scinduntur tunicae sartae **modo**, longa coruscat
 serraco veniente abies, atque altera pinum
 plaustra vehunt; nutant alte **populo**que minantur.
 nam si procubuit qui saxa Ligustica portat 10
 axis et eversum fudit super **agmina** montem,
 quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
 invenit?

- 5.12 Watter woordsoort is '*modo*' (reël 7)? (1)
- 5.13 Lei uit bewyse in die stuk af wat die geslag van '*agmen*' (reëls 2 en 11) is. (1)
- 5.14 '*mihi*' (reël 6) en '*populo*' (reël 9) is in die Datief-naamval om dieselfde rede: waar of onwaar? Regverdig jou antwoord. (4)

40 punte

OF

VRAAG 6 SINNE VIR VERTALING IN LATYN

Vertaal die volgende sinne in Latyn:

- 6.1 Ek het nie daaraan getwyfel dat Umbricius sou besluit om Rome te verlaat nie. (6)
- 6.2 As Aeneas nie deur die Sibylle aangeraai is nie, sou hy nie verstaan het wat om te doen nie. (8)
- 6.3 Daedalus het tevergeefs probeer om Icarus te oorreed om 'n middeweg deur die lug te volg. (8)
- 6.4 Antiochus is so dom dat hy vir Verres die lampstaander gee om vir 'n paar dae te hou. (9)
- 6.5 Anchises het gesê dat sy seun moes weet van die roem van die grootste stad, Rome. (9)

40 punte

Totaal: 200 punte